

KONU

ALİŞTIRMA

CÜMLE: Bir düşünceyi isteği, haberi ya da duyguyu anlatmamızı sağlayan, bir veya birden çok sözcükten oluşan anlatım birimine “cümle” denir.

ÖRNEK: Yoruldum. - Eşyaları taşıırken çok yoruldum.

ÖGE: Cümlelerdeki sözcüklerin tek başına ya da söz grupları halinde cümlede yerine getirdikleri göreve “öge” adı verilir.

» Söz grupları, isim ve sıfat tamlamaları, deyimler, ikilemeler, birleşik fiiller, kesinlikle birbirinden ayrılmamalıdır.

» Ögeler bulunurken mutlaka önce yüklem hemen peşinden özne bulunmalıdır. Sıralama için YÖNTEM kelimesi kullanılabilir. (Yüklem Özne Nesne Tümlerler EM)

» Diğer ögeleri bulmak için mutlaka yükleme soru sorulmalıdır.

» Ögeleri bulurken kimin ve neyin soruları asla sorulmamalıdır. (Bu sorular isim tamlaması sorularıdır.)

✦ CÜMLE VURGUSU

Vurgu, cümlenin anlamına bağlı olarak bir sözcüğün ya da söz öbeğinin diğerlerine göre daha güçlü ve baskılı söylenmesidir.

• Fiil cümlelerinde vurgu, yüklemden önceki ögededir.

Örnek: Arkadaşlarımla yarın **bu filme** gideceğiz.
Zarf T. Zarf T. **Dolaylı T.** Yüklem

Arkadaşlarımla bu filme **yarın** gideceğiz.
Zarf T. Yüklem

• İsim cümlelerinde vurgu yüklem kendisindedir.

Örnek: Babam, **dünyanın en iyi insanıdır.**
Yüklem

• “de, ki, mi” sözcüklerinden herhangi birinin bulunduğu cümlede vurgu bu sözcüklerden önceki ögededir.

Örnek: Bu soruyu **Ayşe mi** sormuştu?
Özne Yüklem

Olay **çözüldü** ki ben buraya geldim.
Yüklem

• Soru cümlelerinde vurgu, soru sözcüklerindedir.

Örnek: Buraya kadar **nasıl** geldiniz?
Yüklem

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde vurgulu olan ögeyi örnekteki gibi altlarına yazınız.

Örnek:

Bu konuda sana yardım edebilirim.

|.....sana.....| |.....yer tamlayıcısı.....|

Günlerdir aradığım kitap, **masanın üstündeymiş.**

|.....| |.....| **Y.**

Aradığı dosyayı bulamayınca küplere bindi.

|.....| |.....| **Z.T**

Olanların tek sorumlusu **sensin.**

|.....| |.....| **Yük.**

Dün gece içime **bir sıkıntı** çöktü aniden.

|.....| |.....| **Özne**

Sabahtan beri tek lokma yemediğim için açım.

|.....| |.....| **Z.T**

Neden düşüncelerini **bizimle** paylaşmadın?

|.....| |.....| **E.T (Z.T)**

Dostlanmızı, ülkelerine **büyük bir sevgiyle** uğurladık.

|.....| |.....| **Z.T**

En doğru kararı vermek **boynumuzun borcudur.**

|.....| |.....| **Y.**

Gözlüğüm olmadığı için **yazıları** seçemiyorum.

|.....| |.....| **Nesne**

Acele yürümesinden **bir yere geç** kaldığı anlaşılıyordu.

|.....| |.....| **Nesne**

Sabah ezanı okundu mu **hemen** uyanır.

|.....| |.....| **Z.T**

Düşünmek, **insanın var olduğunun** göstergesidir.

|.....| |.....| **Y.**

Ses, ruhun **dışa açılan penceresidir.**

|.....| |.....| **Y.**

Tatlı sözler, **tatlı yankılar** oluşturur.

|.....| |.....| **Nesne**

Isı artışında gazların da etkisi **çok fazla.**

|.....| |.....| **Y.**

ETKİNLİK

TEST

TÜRKÇE DERSİ

Aşağıdaki cümlelerde vurgu hangi ögededir işaretleyiniz.

Yarın sabah mevdanda buluşalım.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [X] Yer T. [ ] Zarf T.

İçeriden birkaç tane daha bardak getirin.

[ ] Yüklem [ ] Özne [X] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

Sınıftaki en şuursuz iş, sıraların üzerine karalamaktır.

[X] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

Köye gittiğim zaman, dedemin tavuklarını ben yemlerim.

[ ] Yüklem [X] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

Alın terine önem veren bir insandı.

[X] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

Size kim söyledi benim suçlu olduğumu?

[ ] Yüklem [X] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

Yolculuk boyunca bize fıkra anlattı.

[ ] Yüklem [ ] Özne [X] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

Gülmeyi becerebilen insanlara hayrandı.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [X] Yer T. [ ] Zarf T.

Kuşlar bu vakitlerde hep bu yöreden geçirdi.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [X] Yer T. [ ] Zarf T.

Şiirlerini, kendine özgü üslubuyla kaleme alırdı.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [X] Zarf T.

Gösterinin bu bölümünde yunuslar çemberden geçiyorlar.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [X] Yer T. [ ] Zarf T.

Niçin arkadaşlarınla oyun oynamak istemiyorsun?

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [X] Zarf T.

Ozanların atışmalarını zevkle dinlerdik.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [X] Zarf T.

Böyle sıcak havalarda dışarı çıkmamalısınız.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [X] Zarf T.

Dünyanın en büyük düşmanı insandır.

[X] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

Gideceğim yeri sadece ona söyledim.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [X] Yer T. [ ] Zarf T.

Kardeşin okuldan döndü mü sen kütüphaneye gidersin.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [X] Zarf T.

Babamın getirdiği balıklar tazeymiş.

[ ] Yüklem [ ] Özne [ ] Nesne [ ] Yer T. [ ] Zarf T.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne vurgulanmıştır?

- A) Benim derdim herkesten çok diyen çevresini düşünmeyendir.
- B) İnsanlar geceleri bir başına kalınca yalnızlığın farkına varırlar.
- C) Yunus Emre, şiirlerini halkın konuştuğu Türkçe ile söylemiştir.
- D) Yarın gündemi belirleyecek konuşmayı Başbakan yapacak.

Yükleme yakınlaştırılan öge vurguyu üzerinde taşır.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir öge vurgulanmıştır?

- A) Köylülerin ayağında kunduraya benzer bir şey fark edilmiyordu. *Özne*
- B) Bunca yıldan sonra ev kirası vermek onlara ağır geliyordu. *D.T*
- C) Misafirin peş peşe gelen sorularına çocuklar cevap veriyorlardı. *Özne*
- D) Bahçe kapısından giren adamın siyah kaşlarının altında iri gözleri parlıyordu. *Özne*

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yer tamlayıcısı vurgulanmıştır?

- A) Sıcak bir dostluk için en başta fedakâr olmak gerekir.
- B) Uçmanın en güzel yanı gökyüzünden her şeyi küçücük görmektir.
- C) Öğretmenin karşısında heyecanlandığından söyleyeceklerini unutmuş.
- D) Doğayı korurken özellikle doğal kaynaklara önem verilmelidir.

“Bir cümlede anlatılmak istenen asıl ögeye vurgu denir. Bu da o ögenin yükleme yaklaştırılmasıyla gerçekleştirilir.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir öge vurgulanmıştır?

- A) Dostunu kaybettiği o acı günü hiç unutmadı. *L.T*
- B) Soğuk suyu kana kana içti. *L.T*
- C) Bu bilgileri gençliğinde öğrenmişti. *L.T*
- D) O, ülkemizin en başarılı yöneticisiydi.

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf tümleci en önemli öge durumundadır?

- A) Babam başkalarının işine karışmayı hiç sevmezdi.
- B) Zamanla büyükanneme yaptığım ziyaretler bana acı vermeye başlamıştı.
- C) Bir apartmanın giriş katında oturan bu aile mutlu bir yaşam sürüyordu.
- D) Şiddetli patlamanın ardından yüzyıllık otel sarsıldı.

Kelimleri konuşuran adamdır bu yazar.

6. Yukarıdaki cümlede hangi öge vurgulanmıştır?

- A) Yüklem B) Özne C) Nesne D) Yer Tamlayıcısı